

Україна у творчості майстрів пензля

Окремі XIX - XX ст.

Підготувала
Думченко М.П., завідувач
бібліотеки бібліотеки

У XIX-XX ст. українська культура досягла свого розквіту. Це був період, позначений зростанням національної самосвідомості. На цій хвилі розгортається творчість цілої плеяди українських митців, які збагатили вітчизняну духовну скарбницю. Суттєвою особливістю мистецтва цих майстрів є вільне володіння професіональними навичками академічної школи. Їх творчість затребувана й високо поцінована, постійно дивує своєю упевненою майстерністю, широтою тематичного кругозору, оригінальністю творчого самовираження. Незважаючи на індивідуальне стильове розмаїття, цих художників об'єднує довершене володіння багатим арсеналом майстерності: рисунком, колоритом, композицією, а також визначення професіоналізму, як основного критерію свободи творчості. У руслі авангарду розвивався український живопис XX століття. Молоді художники відмовлялися від академічних традицій, намагалися в нових естетичних формах вирішити складні проблеми, що поставали перед суспільством. Український образотворчий авангард єднав нашу культуру з європейською.

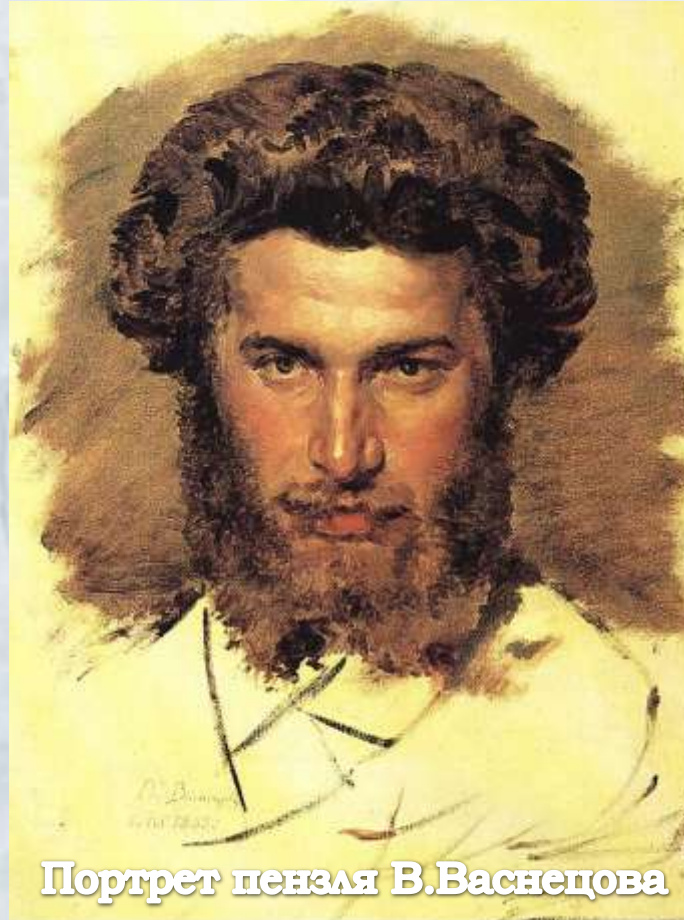
Розвиток живопису в Україні проходив у боротьбі художніх течій і напрямів. Поряд з тими, хто стояв на позиціях традиційного реалізму, творили прихильники імпресіонізму, футуризму, формалізму.

У живописі найвідомішими були імена:
Архипа Куїнджі,
Миколи Пимоненко,
Сергія Васильківського,
Федіра Кричевського, Олександра Мурашка.

Архип Куїнджі

27 січня 1842 — 24 липня 1910

Портрет пензля В.Васнецова

Серед визначних людей, якими Україна може гордитися і які достойно представляють нашу країну на світовому рівні – постать Архипа Івановича Куїнджі. Прийнято вважати його російським живописцем, але перш за все він художник український.

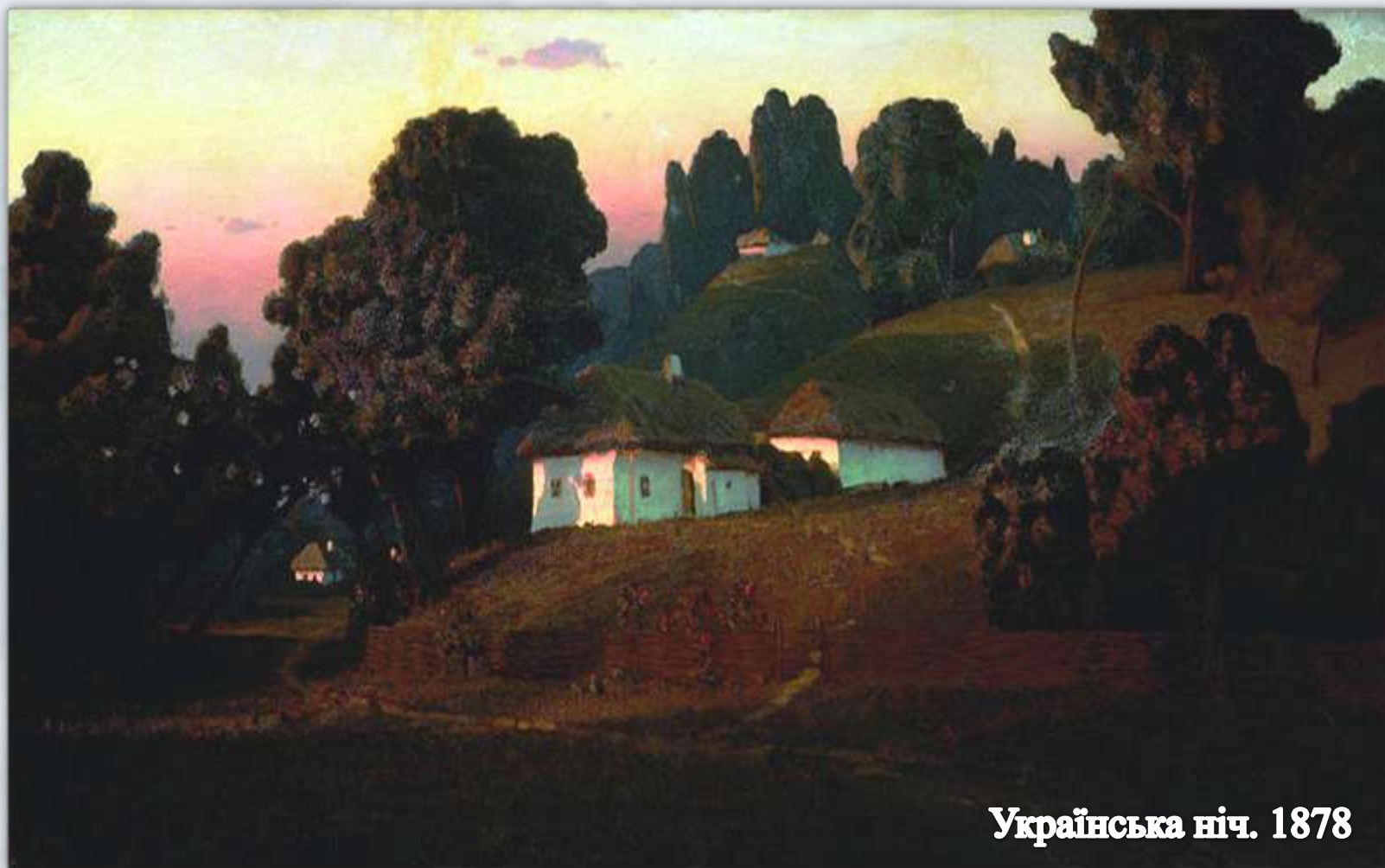
Березовий гай. 1901

- ▶ Народився в Маріуполі в сім'ї бідного шевця-грека. Рано залишився без батьків і жив при злиднях.
- ▶ Живопису навчався здебільшого самостійно. Деякий час займався в майстерні Івана Айвазовського. У 1868 р. навчався в Петербурзькій академії мистецтв.
- ▶ З 1875 р. – член Товариства пересувних художніх виставок. Викладав у Петербурзькій академії мистецтв, з 1882-го – професор, з 1893-го – дійсний член Академії, а з 1894-го – керівник художньої майстерні. 1897 р. звільнений за підтримку студентських виступів.
- ▶ Ініціатор створення Товариства художників (1909 р.; пізніше – Товариство ім. А. Куїнджі), що об'єднувало живописців-пейзажистів.
- ▶ Помер від важкої серцевої хвороби в Петербурзі, де й похований.

Виріс у її приморських степах України, гордився, що Україна – його земля. Писав здебільшого про природу України, її красу і чарівність. Це й принесло йому визнання і славу, зокрема, "Українська ніч" і "Місячна ніч на Дніпрі ". Ми з впевненістю можемо назвати Архипа Куїнджі українським художником.

А. Куїнджі писав сповнені урочистості й оптимізму картини української природи, розкрив її поезію і красу.

Українська ніч. 1878

Микола Пимоненко

21 березня 1862 – 8 квітня 1912

Автопортрет. Кінець 80-х рр. 19 ст.

“Він був справжнім українцем, і не буде забутий своєю батьківщиною за свої правдиві і милі, як Україна, картини”

Ілля Репін

Микола Пимоненко – український художник, автор картин на національну українську тематику, народився в Києві. Мистецьку освіту почав отримувати в Київській художній школі М. І. Мурашко (1876-1882). У 1882-84 рр. навчався в Петербурзькій Академії мистецтв. У 1884-1900 рр. викладав у Київській художній школі. Брав участь в київських вернісажах. У 1904 р. йому присуджують звання академіка.

Картини художника охоче купуються колекціонерами, навіть Лувр в 1909 р. купує “Гопак”.

Твори художника в опоетизованому вигляді зображують побут і працю українського народу; в його картинах жанрова сцена нерідко поєднується з пейзажем.

Жнива в Україні. 1886

Увага митця зосереджена на показі праці, побуту, звичаїв, повсякденного життя.

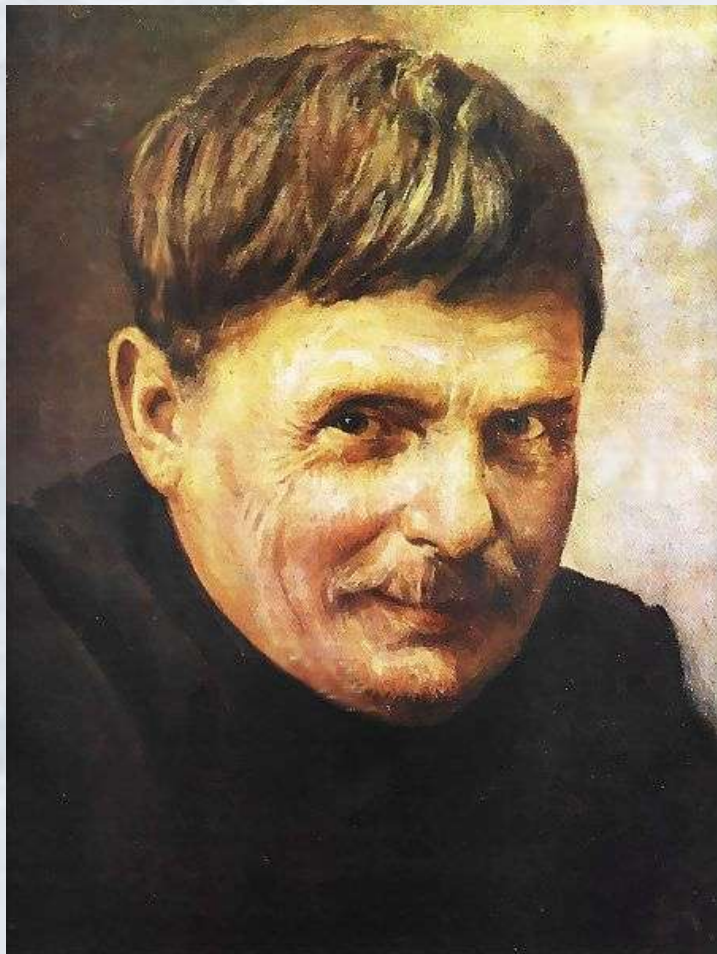
З лісу. 1900

Різдвяне ворожіння. 1888

Сергій Васильківський

19 жовтня 1854 – 8 жовтня 1917

**Портрет Сергія Васильківського. 1917 р.
Художник М. Уваров**

Сергій Васильківський народився у м. Ізюм Харківської губернії. Його дід-чумак походив з козацького роду, привив внуку інтерес до української старовини, а мати – любов до народних пісень і фольклору. Першим учителем малювання Сергія у Харківській гімназії був учень Карла Брюллова, колишній кріпак – Дмитро Безперчий. У 1876–1885 рр. Васильківський навчався пейзажу в Петербурзькій Академії Мистецтв.

У 1900 р. організував у Харкові першу персональну виставку (120 творів). Усвідомлюючи суспільну роль мистецтва, брав участь у різних акціях та проектах. Разом з Самокишем видав альбом «З української старовини» та «Мотиви українського орнаменту», був серед організаторів художнього училища у Харкові (1912).

Митець залишив після себе гідний набуток для українського мистецтва – майже 3000 робіт. В останні дні життя півтори тисячі з них передав Харківському художньому музею (більшість загинула в роки Другої світової війни); зараз в музеях і приватних збірках нараховують близько 500 його творів.

Чумацький шлях

Сергія Івановича Васильківського називають поетом українського малярства за надзвичайну ліричність його пейзажних та історичних творів.

Художник малював українські праліси та левади, сільські хати і вулиці в різні пори року, часто з невибагливими жанровими мотивами, що органічно вписувалися в природу.

Український пейзаж

Олександр Мурашко

7 вересня 1875 – 14 червня 1919

Народився в Києві.

В 1894 р. вступає до Вищого художнього училища при Петербурзькій Академії, а в 1896 р. стає студентом майстерні Іллі Рєпіна.

Одним із його авторських прийомів були яскраві кольори.

Працюючи в Києві, долучився до заснування Української Академії Мистецтва.

Мріяв перетворити Київ на великий художній центр, подібний до Мюнхена.

Художник загинув на 44 році життя, повний нових ідей і творчих планів. Похований у Києві.

Автопортрет. 1918

Сільська сім'я. 1912

Його картини купували для приватних колекцій, а його виставки проходили у Берліні, Кельні, Дюсельдорфі та Венеції. Європа вчасно визнала унікальний імпресіонізм українського художника, адже Олександр Мурашко мав власний унікальний стиль, не схожий на жоден інший із представлених у мистецькій Європі.

Визнання Олександра Мурашка стало визнанням не лише окремого художника, а і його Батьківщини. Він підняв українське мистецтво до західноєвропейського рівня, а його твори долучені до контексту світового художнього процесу.

Зима.1914

Федір Кричевський

22 травня 1879 – 31 липня 1947

Український художник і педагог.
Один із засновників і перший ректор
Української академії мистецтв.

Народився у Лебедині (нині Сумська область) у сім'ї фельдшера. У 1903 р. вступив до Петербурзької академії мистецтв у майстерню Іллі Рєпіна. Через деякий час змушений був покинути навчання. Повернувся на батьківщину й опановував живопис самотужки, багато працював на природі. З 1913 р. працював у Києві: викладав у художньому училищі, а з 1914 р. став його директором. Серед його учнів відомі українські митці Костецький, Меліхов, Яблонська.

Автопортрет. 1911

Започаткував школу українського малярства, його роботи експонувалися на Венеційській бієнале. Експериментував, здобував всесвітнє визнання.

Успішна кар'єра талановитого художника перервалася. За «неблагодійність» радянська влада позбавила Кричевського титулів, звань, власної майстерні і викладання. Пропонувала помилування – якби погодився намалювати портрет Сталіна. Кричевський помер із голоду за мольбертом в Ірпені. Похований у Києві.

Своєрідним вираженням творчого кредо митця, який усе своє життя сповідував вірність мистецтву та його високим естетичним критеріям, став «Автопортрет у білому кожусі», у якому зумів утвердити високу гідність українського митця.

Автопортрет у білому кожусі.1932

Тетяна Яблонська

24 лютого 1917 – 17 червня 2005

Народилася Тетяна у м.Смоленськ в родині вчителів гімназії. Під впливом батька змалку малювала, писала з натури, робила начерки з пам'яті та уяви, оволодівала технікою акварельного й олійного живопису.

Отримала освіту у Київському художньому інституті. У 1944-1952 рр. – викладач рисунку, живопису та композиції, доцент Київського державного художнього інституту. Член Спілки радянських художників України з 1944р.

У 1997 р. ЮНЕСКО назвало Тетяну Яблонську художником року.

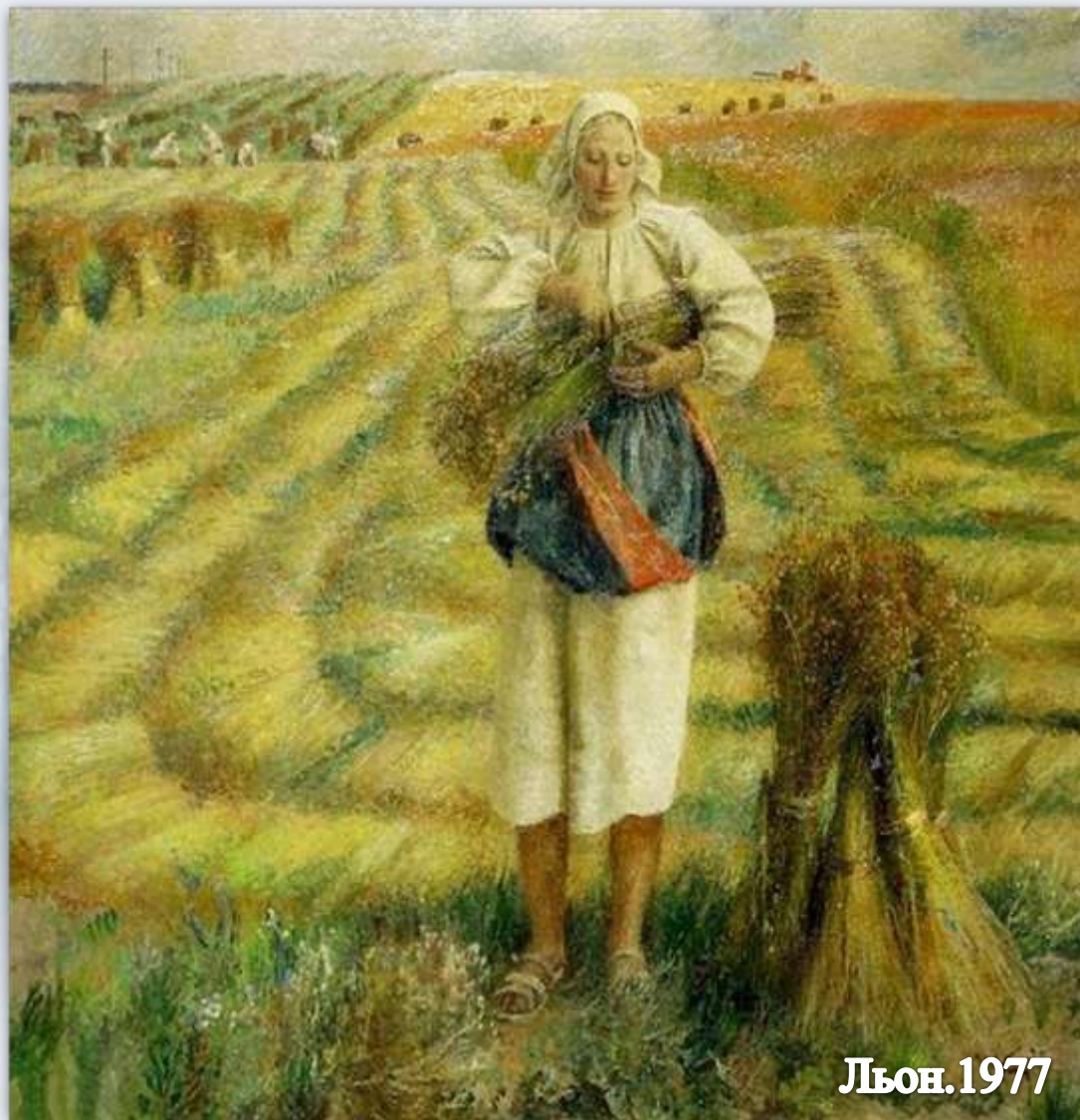
Автопортрет в українському костюмі. 1946

Творчість художниці дуже різноманітна, але головне, що характерне для її мистецтва, – зображення людини з усіма її радощами та горем, труднощами та перемогами.

Хліб.1949

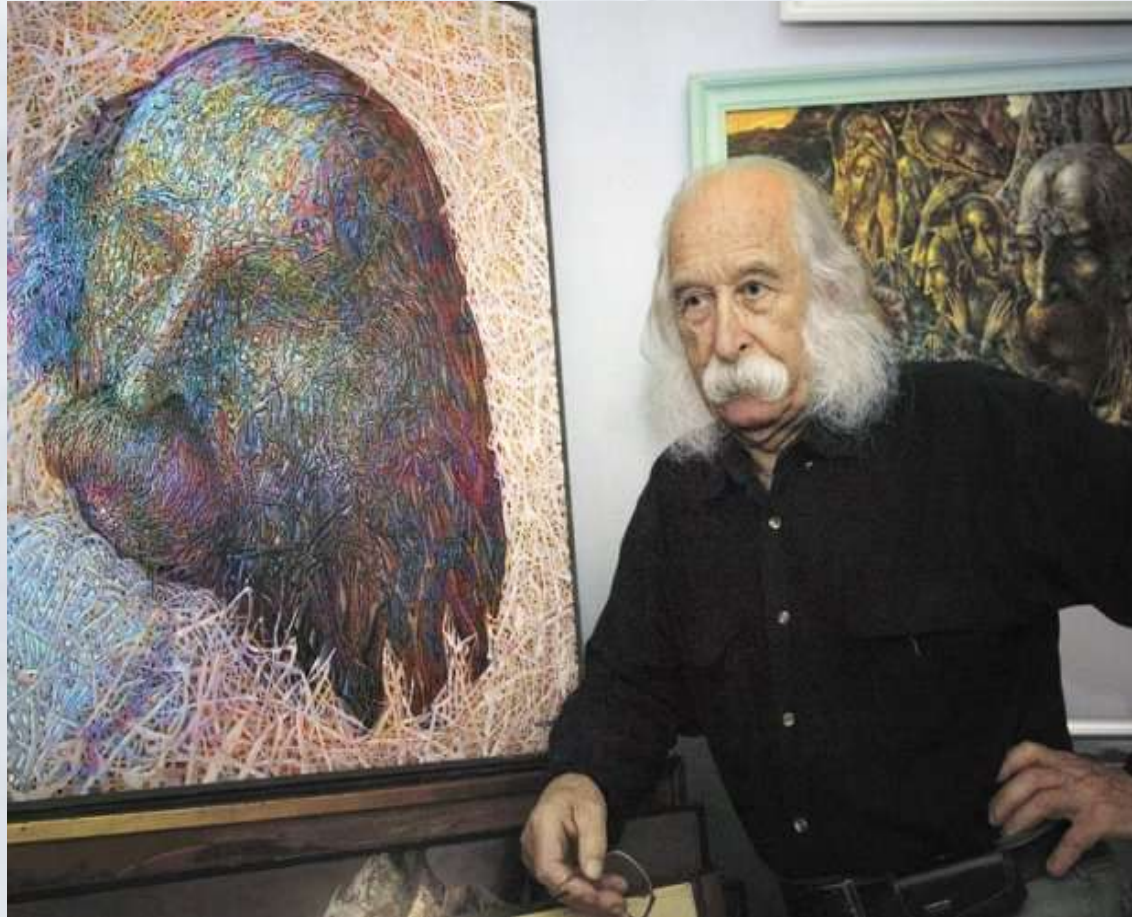
Художниця написала багато яскравих полотен, за які тричі була відзначена Державними преміями, отримала почесні звання та нагороди. Але саме завдяки «Хлібу» ім'я Т. Яблонської стало відоме, а її творчість отримала світове визнання.

За роки плідної діяльності своїми творами Т. Яблонській вдалося багато сказати світові про Україну, про красу її природи, про характер українців, їхній оптимізм, любов до життя, до краси, здатність до співчуття.

Іван Марчук

12 травня 1936

Український живописець,
народний художник України,
лауреат Національної премії
України ім. Т. Г. Шевченка.

Почесний громадянин
Тернополя.

2007 року потрапив до
рейтингу 100 найвизначніших
геніїв сучасності, який уклала
британська газета «The Daily
Telegraph».

- ▶ Народився художник в с. Москалівка Тернопільської області в родині відомого на всю округу ткача. Навчався у Львівському училищі декоративно-прикладного мистецтва імені Івана Труша на відділенні декоративного розпису та на відділенні кераміки Державного інституту прикладного і декоративного мистецтва.
- ▶ Ім'я Івана Марчука та його роботи закарбувалися в історії українського мистецтва давно і надовго. Втім, визнанню передували тривалі депресії та заборонені виставки. Рятувало лише бажання мріяти та творити. До 1988 р. творчість Івана Марчука не була офіційно визнана Спілкою художників, хоча він мав понад 15 експозицій у різних містах колишнього СРСР. І лише 1988 р. його прийняли у члени Спілки художників України.
- ▶ Міжнародна академія сучасного мистецтва у Римі прийняла Івана Марчука у 2006 р. до лав «Золотої гільдії» та обрала почесним членом наукової ради академії. Це перший випадок визнання українського художника інституцією такого високого рівня. Сьогодні «Золота гільдія» нараховує 51 художника з усього світу.

«...Ніде я не хотів малювати пейзажі – тільки в Україні. Навіть в Австралії не виникало такого бажання, бо там не моя природа. Хоча в Австралії я жив, мов у раю...»

Ніч у степу. 1983

Доробок митця налічує більш ніж 4 000 творів і понад 100 персональних виставок

Перший музей І. Марчука створений 2010 р. його земляками в рідному селі

Пробудження. 1992

У презентації представлено декілька імен з величезного сузір'я українських майстрів живопису. Українським майстрам пензля належать твори, які стали частиною золотого фонду світового образотворчого мистецтва.

Творчість цих художників поєднує мистецтво з усвідомленням національної ідеї. Для їх творчості характерні майстерність та оригінальність творчого самовираження, а також індивідуальне стильове розмаїття. Сьогодні твори Архипа Куїнджі, Олександра Мурашко, Сергія Васильківського, Тетяни Яблонської, Івана Марчука та інших митців відомі далеко за межами України.

Творчі досягнення художників свідчать про потужний потенціал народу, сприяють створенню позитивного іміджу України у світі. Їх полотна прикрашають стіни сотень музеїв і приносять людям радість спілкування з прекрасним.

Використані джерела:

- ▶ **Архип Іванович Куїнджі** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 2.10.2018), вільний. – Назва з екрана.
- ▶ **Сергій Іванович Васильківський** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 19.09.2018), вільний. – Назва з екрана.
- ▶ **Микола Корнилійович Пимоненко** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 19.09.2018) – Назва з екрана.
- ▶ **Олександр Олександрович Мурашко** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 20.09.2018). – Назва з екрана.
- ▶ **Українська та зарубіжна культура** [Електронний ресурс]. / ред. В.О. Лозовий. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2OiF9di> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.
- ▶ **Лариса Вакульницька**. Художник-модерніст Федір Кричевський відмовився малювати вождів СРСР і помер від голоду [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://texty.org.ua/images/transparent.gif> (дата звернення 03.10.2018). – Назва з екрана.
- ▶ **Бібліотека Українського мистецтва**. Українські художники. Тетяна Яблонська [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://uartlib.org/> Дата доступу: 03.10.2018
- ▶ **Український художник Іван Марчук** [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://sverediuk.com.ua/ukrayinskiy-hudozhnik-ivan-marchuk/>. – Назва з екрана. – Дата доступу: 05.10.2018 – На сайті представлені: біографія художника, вибрані картини, видання про митця.

У фонді бібліотеки

1. Афанасьєв, В. А. Наш сучасник в українському образотворчому мистецтві / В. А. Афанасьєв. - Київ : Знання, 1985. - 48 с.
2. Білецький, П. Скарби нетлінні. Українське мистецтво у світовому художньому процесі / П. Білецький. - Київ : Мистецтво, 1974. - 190 с.
3. Монументальне мистецтво у творчості художників Вінниччини : альбом / Вінниц. обл. орг. Нац. спілки художників України ; упоряд. Л. Н. Гринюк. - Вінниця : Консоль, 2009. - 120 с. : іл.
4. Чорнобривцева, О. С. Образ сучасника в творах українських художників / О. С. Чорнобривцева. - Київ : Знання, 1984. - 82 с.
5. Яковлєв, Євген Георгійович. Мистецтво і світові релігії : навч. посібник / Є. Г. Яковлєв. - Київ : Вища школа, 1989. - 223 с.
6. Нельговський, Ю. П. Українське мистецтво (від найдавніших часів до початку ХХ століття) / Ю. П. Нельговський, Д. В. Степовик, Л. Г. Членова. - Київ : Рад. школа, 1976. - 133 с
7. Юхимець, Г. М. Українське радянське мистецтво 1941-1960 років / Г. М. Юхимець. - Київ : Мистецтво, 1983. - 155 с.
8. Мистецтво радянської України: Живопис. Скульптура. Графіка : альбом. - Київ : Мистецтво, 1977. - 191 с.